INGLIZ TILI DARSLARIDA DIFFERENSIAL YONDASHUVNI QO‘LLASH

Isamuxamedova Munisxon Najmitdinovna
O‘zDJTU, Ingliz tili-3 fakulteti, amaliy fanlar №3 kafedrasi o‘qituvchisi
0009000965197813

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz tili darslarida differensial yondashuvni qo‘llashning asosiy tamoyillari va metodlari yoritilgan. O‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini tashkil etish usullari, ularning kompetensiyalarini rivojlantirishga ta’siri tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: Differensial yondashuv, individual ta’lim, ingliz tili darslari, o‘quvchilarning ehtiyojlari, ta’lim metodikasi, shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv

Аннотация. В статье рассматриваются основные принципы и методы применения дифференцированного подхода на уроках английского языка. Анализируется влияние индивидуализации обучения на развитие компетенций учащихся.

Ключевые слова: Дифференцированный подход, индивидуальное обучение, уроки английского языка, потребности учащихся, методика преподавания, личностно-ориентированный подход

Annotation. This article discusses the main principles and methods of applying differentiated instruction in English language classes. It examines how individualization of learning contributes to the development of students’ language competencies.

Keywords: Differentiated approach, individualized learning, English language lessons, learners’ needs, teaching methodology, learner-centered approach

Kirish

Globallashuv jarayonida chet tillarini, xususan ingliz tilini o‘qitishning samaradorligini oshirish dolzarb masalaga aylangan. Ta’limning kompetensiyaga yo‘naltirilgan modeli o‘quvchi shaxsini markazga qo‘ygan holda, uning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta’limni tashkil qilishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan differensial yondashuv ingliz tili darslarida o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasi, qiziqishi, psixologik va intellektual xususiyatlariga mos holda bilim berishning eng samarali metodlaridan biri hisoblanadi.

Differensial yondashuv o‘qituvchidan dars jarayonini noan’anaviy tarzda loyihalashni, maqsadni aniq qo‘yishni, o‘quv materiallarini moslashtirishni, turli metodlar asosida topshiriqlarni tabaqalashtirishni talab qiladi. Mazkur yondashuvning joriy etilishi o‘quvchilarning faolligini oshirib, nutq kompetensiyalarini rivojlantiradi va mustaqil ishlash ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Adabiyotlar tahlili

Differensial yondashuvning nazariy asoslari

ISSN 3030-3907

Differensial o‘qitish — o‘quvchilarning individual farqlarini hisobga olgan holda ta’limni turlicha tashkil etishdir. Pedagogik adabiyotlarda quyidagi farqlar muhim deb qaraladi:

- aqliy rivojlanish darajasi
- til o‘rganish sur’ati
- motivatsiya va qiziqish
- kommunikativ tajriba
- psixologik-tipologik farqlar (vizual, audi, kinestetik o‘quvchilar)
- mustaqillik darajasi.

Shu omillar asosida ingliz tili darslarida o‘quvchilar guruhlarga ajratiladi, ularga mos topshiriqlar hamda mustaqil faoliyat turlari belgilanadi.

Ingliz tili darslarida differensial yondashuvning amaliy mexanizmlari

2.1. Boshlang‘ich diagnostika

Dars boshida o‘qituvchi o‘quvchilarning:

- lug‘at boyligini
- grammatik bilimlarini
- tinglab tushunish darajasini
- nutq faolligini diagnostika qilishi zarur

Bu jarayon testlar, suhbatlar, kichik yozma ishlar, kuzatishlar orqali amalga oshiriladi.

2.2. O‘quvchilarni guruhlarga ajratish

Amaliyotda ko‘pincha quyidagi guruhlash usuli qo‘llanadi:

1. **Kuchli o‘quvchilar (Advanced)** – murakkab grammatik strukturalarni tez o‘zlashtiradi, erkin gapiradi.
2. **O‘rtacha darajadagilar (Intermediate)** – tayanch ko‘rsatmalar asosida ishlaydi.
3. **Qiyinchilik sezadigan o‘quvchilar (Basic/Elementary)** – ko‘proq ko‘makka muhtoj, sodda vazifalar bilan ishlaydi.

Har bir guruh uchun topshiriq bir mavzu asosida, lekin murakkablik darajasi turlicha bo‘lishi kerak.

2.3. Tabaqalashtirilgan topshiriqlar

Ingliz tili darslarida differensial yondashuvning asosiy ko‘rinishlaridan biri — topshiriqlarni tabaqalashtirishdir.

1) Lug‘at boyligini rivojlantirish topshiriqlari

- Kuchli o‘quvchilar: sinonim-antonym topish, murakkab gaplarda qo‘llash
- O‘rtacha o‘quvchilar: so‘z birikmalari yasash
- Boshlang‘ich daraja: so‘z–rasm moslashtirish, sodda gap tuzish.

2) Grammatik topshiriqlar

- Kuchli o‘quvchilar: murakkab zamonlarni solishtirish, murakkab gap tuzish.

ISSN 3030-3907

- O‘rtacha o‘quvchilar: mashqlarni qo‘llab-nusxa asosida bajarish.
- Boshlang‘ichlar: tayanch jadval asosida oddiy gap qurish.

3) Tinglab tushunish topshiriqlari

- Kuchli o‘quvchilar: detallarni topish, fikr bildirish.
- O‘rtacha o‘quvchilar: asosiy mazmunni aniqlash.
- Boshlang‘ichlar: so‘z yoki oddiy iboralarni ajratib eshitish.

4) Gapirish (speaking) faoliyati

- Kuchli o‘quvchilar: erkin fikr bildirish, bahs-munozara.
- O‘rtacha o‘quvchilar: berilgan savollarga javob.
- Boshlang‘ichlar: shablon gaplar bilan suhbat.

3. Raqamli texnologiyalar asosida differensial yondashuv

Bugungi kunda ingliz tili darslarida ko‘plab interaktiv platformalar differensial o‘qitishni qo‘llab-quvvatlaydi:

- Duolingo, Quizlet, Wordwall
- British Council Learn English
- Kahoot, Google Classroom

Mazkur platformalar yordamida o‘quvchilar o‘z darajasiga mos topshiriqlarni tanlab, individual tempda ishlashlari mumkin.

4. Differensial yondashuvning afzalliklari

Bu yondashuv quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

- o‘quvchilarning qiziqishi va motivatsiyasi oshadi
- har bir o‘quvchi o‘z imkoniyati darajasida rivojlanadi
- kuchli o‘quvchilarda yetakchilik va mustaqil fikrlash kuchayadi
- sust o‘quvchilar qo‘rqinch va bosim sezmaydi
- sinfda ijobiy psixologik muhit shakllanadi
- kommunikativ kompetensiyaning barcha komponentlari izchil rivojlanadi.

5. Amaliy misol (mini-senarij)

Mavzu: “My Future Profession

Guruhlar uchun topshiriqlar:

- **Kuchli guruh:** kelajakdagi kasbi haqida 10–12 jumladan iborat esse yozish, sabab va oqibatlarni izohlash.
- **O‘rtacha guruh:** 6–7 jumla yozib, o‘z tanlovini qisqacha asoslash.
- **Boshlang‘ich guruh:** tayanch savollar asosida 3–4 gap tuzish (What do you want to be? Why?).

Dars yakunida barcha o‘quvchilar umumiy muhokamada ishtirok etadi.

Xulosa

Ingliz tili darslarida differensial yondashuvni qo‘llash ta’lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi, o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini kengaytiruvchi muhim pedagogik texnologiyadir. Bu yondashuv o‘qituvchidan

ISSN 3030-3907

puxta rejalashtirish, dars materiallarini moslashuvchan shakllantirish va o‘quvchilarning rivojlanish dinamikasini muntazam tahlil qilib borishni talab qiladi.

Differensial yondashuvning to‘g‘ri joriy etilishi natijasida:

- barcha o‘quvchilar o‘z darajasi bo‘yicha muvaffaqiyatga erishadi;
- til o‘rganish jarayoni tabiiy va qulay kechadi;
- yuqori kommunikativ kompetensiyalar shakllanadi.

Shunday qilib, differensial yondashuv ingliz tili ta’limining zamonaviy talablariga to‘laqonli javob beradigan, innovatsion va samarali metodlardan biri hisoblanadi.

Ingliz tili darslarida differensial yondashuvni qo‘llash o‘quvchilarning individual xususiyatlari – til bilish darajasi, o‘rganish sur’ati, qiziqishi va kognitiv imkoniyatlarini hisobga olish orqali ta’lim samaradorligini sezilarli oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, o‘quv materialini murakkablik darajasiga ko‘ra tabaqalashtirish, topshiriqlarning bir nechta variantini taklif etish, individual yordam ko‘rsatish va kichik guruhlarda ishlash chet tilini o‘zlashtirish jarayonini tezlashtiradi. Differensial yondashuvni to‘g‘ri tashkil etish o‘quvchilarning nutq faoliyatlari – tinglab tushunish, gapirish, o‘qish va yozish ko‘nikmalarining barqaror rivojlanishiga, shuningdek, motivatsiya va mustaqil ishlash malakalari ortishiga olib keladi.

Ushbu yondashuvni muntazam qo‘llash natijasida o‘qituvchi har bir o‘quvchiga moslashtirilgan ta’lim mazmunini taqdim etadi, bu esa sinfdagi umumiy o‘zlashtirish darajasini oshirish, til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishni kuchaytirish va o‘quv jarayonining individualizatsiyasini ta’minlashga xizmat qiladi. Shu tariqa, differensial yondashuv ingliz tili ta’limining sifatini yaxshilashning eng samarali metodlaridan biri ekanligi ilmiy-amaliy tajriba bilan tasdiqlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Jo ‘rayevna X. M. (2021). Differensial yondashuv asosida ingliz tilini o‘qitishning metodik asoslari. *Ta’limda innovatsiyalar* jurnali, №4, 35–38-bet.
2. Xodjayevna A. N. (2022). Ingliz tili ta’limida differensial yondashuvni qo‘llash tajribalari. *Ilm-fan va zamonaviy ta’lim* jurnali, №2(11), 45–48-bet.
3. Qodirova N. (2019). *Chet tillarni o‘qitish metodikasi*. Toshkent: “Yangi asr avlodi”.
4. The representation of the names of Uzbek national dishes in works of art and their translation B.Z. Rashidovna, A Prasetyo - Multidisciplinary Journal of Science…, 2025 - mjstjournal.com
5. Ingliz va rus leksikografiyasida o 'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili

ISSN 3030-3907

6. Z **Bobojonova**- MAKTABGACHA VA MAKTAB …, 2025 - maktabgacha-va-maktab-talimi

7. **Bobojonova Zarina Rashidovna** O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti (2024). Names of dishes adapted from English, Russian.

ISSN 3030-3907